

RAAP-NOTITIE 5242

Onderzoeksgebied Ollandseweg 113 in Sint-Oedenrode

Gemeente Sint-Oedenrode

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek
en verkennend booronderzoek

Archeologisch Adviesbureau

4500 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: Juridisch Adviesbureau Van de Aa B.V.

Titel: Onderzoeksgebied Ollandseweg 113 te Sint-Oedenrode, gemeente Sint-Oedenrode,
archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek

Status: eindversie

Datum: 2 december 2015

Auteur: *drs. R.E.E. Roggen*

Projectcode: SIOLL

Bestandsnaam: NO5242_SIOLL.docx

Projectleider: drs. R.E.E. Roggen

Projectmedewerker: drs. M.H.P.M. Ruijters

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet uitgedeeld

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet uitgedeeld

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 3978951100

Bewaarplaats documentatie: RAAP regio-Zuid

Autorisatie: ir. M.M. Peeters

Bevoegd gezag: gemeente Sint-Oedenrode

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2015

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Juridisch Adviesbureau Van de Aa B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd in plangebied Ollandseweg 113 te Sint-Oedenrode. Op dit adres is de bouw van twee woonhuizen (plangebieden A en B) gepland op twee aangrenzende bouwkavels (onderzoeksgebied). Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het onderzoeksgebied verwacht worden en de (te verwachten) fysieke kwaliteit daarvan. Middels het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over de landschappelijke en archeologische context van het onderzoeksgebied, op basis waarvan een archeologische verwachting is opgesteld. Deze verwachting is middels een booronderzoek in het veld getoetst.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied landschappelijk gezien op een dekzandvlakte ligt. Volgens de bodemkaart komen in het onderzoeksgebied laarpodzolgronden voor. Historisch gezien was het onderzoeksgebied onderdeel van een erf. In het noordelijke deel van plangebied B worden resten van een boerderij uit de Nieuwe tijd B in de ondergrond verwacht. Voor het onderzoeksgebied geldt verder een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) van landbouwers vanaf het Neolithicum. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan resten die gerelateerd zijn aan het domein Rijsingen, dat direct ten westen van het onderzoeksgebied lag (kasteelbiotoop).

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische vondsten aangetroffen. Wel is een verstoring, die waarschijnlijk gerelateerd is aan de boerderij uit de Nieuwe tijd B, waargenomen in boring 1. Tevens is in de boringen 2 en 3 de vulling van een onbekende greppel opgetekend. Boring 4 kan als referentie beschouwd worden ten aanzien van de bodemopbouw in het onderzoeksgebied. Het opgebrachte cultuurdek (esdek) blijkt in het plangebied erg dik te zijn (circa 80 cm). Er kan dan ook van een hoge enkeerdgrond worden gesproken. Archeologische sporen kunnen onder de bouwvoor aanwezig zijn op circa 30 cm -Mv.

Geconcludeerd kan worden dat in het onderzoeksgebied (relatief intacte) archeologische resten verwacht worden, die door de beoogde plannen worden bedreigd.

In plangebied A wordt de bestaande schuur omgebouwd tot woonhuis. Indien bij de bouw/transformatie alleen ter plekke van de huidige funderingen wordt gegraven, is geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Indien men hiervan afwijkt én indien de geplande bodemingrepen dieper reiken dan 30 cm -Mv, wordt vervolgonderzoek wel aanbevolen.

In plangebied B wordt voor bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Gezien de geringe oppervlakte van de geplande bodemingrepen kan dit onderzoek bestaan uit een archeologische begeleiding bij de graafwerkzaamheden.

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Om deze te laten bekrachtigen in een selectiebesluit, kan contact worden opgenomen met de bevoegde overheid (gemeente Sint-Oedenrode).

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *typeonderzoek*: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Sint-Oedenrode
- *onderzoekskader*: omgevingsvergunning
- *datum veldonderzoek*: 13 november 2015
- *locatie (figuur 1)*:
 - *naam plangebied*: Ollandseweg 113
 - *plaats*: Sint-Oedenrode
 - *gemeente*: Sint-Oedenrode
 - *provincie*: Noord Brabant
 - *toponiem*: Ollandseweg, Rijsingen
 - *oppervlakte plangebied A*: 245 m²
 - *oppervlakte plangebied B*: 172 m²
 - *kaartblad topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000*: 51B
 - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 195078/397742
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 500 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 3978951100

1.2 Aanleiding en doelstelling

Het onderzoeksgebied betreft twee bouwkavels ter hoogte van de Ollandseweg 113 te Sint-Oedenrode. Op ieder bouwkavel wordt een woning gebouwd (plangebieden A en B). Het bestaande gebouw in plangebied A wordt getransformeerd naar een woonhuis. In plangebied B is de bouw van een woonhuis met bijgebouw gepland. De graafwerkzaamheden gaan dermate diep dat deze een mogelijke bedreiging vormen voor eventuele archeologische resten. Vandaar dat voor deze locatie een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek is uitgevoerd.

Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de archeologische resten die in het plangebied verwacht worden, en de verwachte diepteligging en fysieke kwaliteit daarvan.

1.3 Onderzoeksvragen

Bureauonderzoek

1. Hoe ziet de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van het onderzoeksgebied eruit?
2. Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden zijn over het onderzoeksgebied bekend?

3. Wat was het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied, wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
4. Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?

Verkennend booronderzoek

5. Stemt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het onderzoeksgebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?
6. Is de bodemopbouw in (delen van) het onderzoeksgebied intact en wat zegt dit over de gaafheid van eventuele archeologische resten?
7. Op welke diepte bevindt zich de archeologische interessante laag / het niveau waarop archeologische resten bewaard zijn gebleven?
8. Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?

Algemeen

9. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
10. Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om op basis van verschillende bronnen inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achter gelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst.

2.2 Geo(morfo)logie en bodem

Het onderzoeksgebied ligt volgens de geomorfologische kaart op een dekzandvlakte (code 2M13; figuur 2). Circa 500 m ten zuidwesten van het onderzoeksgebied ligt het beekdal van de Dommel.

De ondergrond bestaat uit zand, dat tijdens het Pleistoceen is afgezet door de wind. Deze afzettingen worden gerekend tot de formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden (Weerts e.a., 2006). Volgens de bodemkaart komt in het onderzoeksgebied een laarpodzolgrond voor (bron: Archis2: code cHn23; figuur 3). Deze bodem bestaat uit lemig fijn zand en is redelijk goed ontwaterd (grondwatertrap VI). De zandgrond is, vanwege de gunstige kenmerken, al relatief vroeg in cultuur gebracht. Door langdurige bemesting heeft zich een matig dikke humushoudende bovengrond ontwikkeld (30-50 cm). Vanaf de Middeleeuwen, maar vooral in de Nieuwe tijd, werd door gemengde boerenbedrijven plaggenbemesting toegepast op de akkers. Elk jaar werd deze mest, die naast organisch materiaal ook veel minerale bestanddelen bevatte, op de akkers gebracht. Op deze manier kon de vruchtbaarheid van de gronden op peil worden gehouden. In de loop van de tijd ontstonden zo akkers met een dikke humeuze bovenlaag (plaggen-/esdek). In de ondergrond kan het oorspronkelijke bodemprofiel (podzolgrond) nog (deels) bewaard zijn gebleven (zie kader).

Podzolgronden zijn bodems met een duidelijke profielopbouw met van boven naar beneden een donkerbruine, humeuze bovengrond (A-horizont), (licht)grijze uitspoelingslaag (E-horizont), grijsbruine tot bruine inspoelingslaag (B-horizont) en geelgrijs moedermateriaal (C-horizont). Door grondbewerking zijn de bovenste (A-, E- en B-)horizonten vaak gedeeltelijk of geheel in de bovengrond opgenomen.

2.3 Archeologische gegevens

- *Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (van Genabeek & Tebbens, 2007)*: het onderzoeksgebied ligt in een zone waarvoor een hoge verwachting geldt voor resten van hoeves en molens. Op de gemeentelijke waardenkaart is nabij plangebied B een historische hoeve afgebeeld. Ten westen van het onderzoeksgebied is het domein Rijsingen en slotje Klein Rijsingen afgebeeld.
- *Bekende archeologische monumenten en vindplaatsen volgens het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS2) in een straal van 500 m rond het plangebied (figuur 4)*: zie tabel 2.

monument	complex	datering	beschrijving
2091	nederzetting, onbepaald	IJZ	terrein van hoge archeologische waarde
2138	nederzetting, onbepaald	PALEO-MESO	terrein van archeologische waarde

waarneming	complex	datering	materiaal	verzamelwijze
37346	nederzetting, onbepaald	IJZV/LMEA	grondsporen	opgraving
200036	onbekend	PALEO	stenen kling	onbekend
414366	versterkt kasteel	ME	grondsporen	archief/opgraving
429746	nederzetting, onbepaald	NEO/LME	stenen afslag /bronzen gesp	onbekend

vondstmelding	complex	datering	opmerking
423789	onbekend	LME-NT	keramiek van begeleiding

Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en vindplaatsen in de omgeving van het onderzoeksgebied.

- eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS2: zie tabel 3.

meldingsnr.	resultaat/advies	opmerking
22585	onbekend	booronderzoek, Dotterbloem
28788	onbekend	booronderzoek, Haver 2
35436	onbekend	booronderzoek, Rijsingen 15
39216	onbekend	booronderzoek, Zwembadweg
45605	onbekend	booronderzoek, Ollandseweg 117
46311	onbekend	booronderzoek
65190	onbekend	booronderzoek, Cathalijnenpad 4

Tabel 3. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in de omgeving van het onderzoeksgebied.

2.4 Historische situatie

Op basis van een analyse van historisch kaartmateriaal (<http://www.watwaswaar.nl>) blijkt dat het onderzoeksgebied in het begin van de 19e eeuw uit een erf bestond. Het hoofdgebouw, een boerderij, lag parallel aan de straatzijde, ter hoogte van plangebied B. Plangebied A was in gebruik als akker en hoorde hoogstwaarschijnlijk bij de boerderij. Langs de weg naar Olland zijn verschillende vergelijkbare boerenerfjes afgebeeld. Ten zuiden van het onderzoeksgebied lag het Rijzingsche akkercomplex met relatief grote akkers.

Vanaf 1900 staat ten oosten van het onderzoeksgebied de Sandershoeve afgebeeld. Tussen de jaren 60 tot begin jaren 70 van 20e eeuw is de oude boerderij in plangebied B gesloopt. De schuren en bijbouwen aan de achterzijde van de Sandershoeve zijn rond die tijd gebouwd. De huidige situatie is sindsdien niet veranderd.

De omgeving van het onderzoeksgebied staat bekend als Rijsingen. Deze toponiem wijst op een adellijk domein. De vroegst bekende eigenaar van het leengoed is Henricus van Rijsingen die rond 1315 schepen van Rode was. Al in de 14e eeuw was het oorspronkelijke goed verdeeld in Klein Rijsingen en Groot Rijsingen. In 1437 bestond Groot Rijsingen uit een huis, hof, hoeve en verschillende stukken land. Klein Rijsingen wordt in 1611 als volgt omschreven: “een omwaterd slotje met een ophaalbrug, en een daarbij behorende hoeve met 18 lopense bouwland en 22 lopense hooi- en weiland”. Van het slotje werden in 1975 fundamenteën aangetroffen (Cuijpers & De Jong, 2007). De fundamenteën komen mogelijk overeen met ARCHIS-waarnemingsnummer 414366.

2.5 Huidige situatie

Het onderzoeksgebied is onderdeel van de erfinrichting van de Sandershoeve. Plangebied A is volledig in gebruik als bijgebouw/schuur. Plangebied B is in gebruik als grasland.

2.6 Toekomstige situatie

Het voornemen is om in plangebied A het huidige bijgebouw te transformeren naar een woonhuis (ca. 245 m²). Het nieuwe gebouw zal op de oude fundering opgetrokken worden. Op locatie B wordt een woonhuis met bijbouw gebouwd (ca. 247 m²). Van de te bouwen woningen bestaan (nog) geen bouwtekeningen. Ook de te verstoren diepte is nog onbekend.

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bij het bureauonderzoek verzamelde gegevens is het mogelijk een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen ten aanzien van aard, ouderdom, diepteligging en gaafheid.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

In de Steentijd (Paleolithicum t/m Neolithicum) leefde de mens voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen zijn gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

In het plangebied doen zich geen gradiëntsituaties voor. Zodoende worden geen vindplaatsen van jager-verzamelaars verwacht.

Met de introductie van de landbouw (vanaf het Neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mens. De eerste akkergronden werden op de van nature vruchtbaarste gronden aangelegd. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

Het onderzoeksgebied kenmerkt zich door het voorkomen van laarpodzolgronden. Deze bodems kenmerken zich door een relatief dik (30-50 cm) plaggendek dat getuigt van langdurig landbouwkundig gebruik. Dit wordt bevestigd door in de omgeving aanwezige archeologische vindplaatsen, evenals door de historische context van het onderzoeksgebied als onderdeel van een oud erf/akkercomplex. In het onderzoeksgebied worden archeologische resten vanaf de eerste landbouwers (Late Prehistorie) verwacht. Op basis van historisch kaartmateriaal worden in het noordelijk deel van plangebied B de resten van een hoeve uit de Nieuwetijd B verwacht.

Op basis van de aanwezigheid van het domein Rijsingen in de omgeving geldt voor het onderzoeksgebied een hoge archeologische verwachting voor resten van een kasteelbiotoop. Resten die gerelateerd zijn aan deze context kunnen bestaan uit grachten, muurwerk, militaire resten, beakkeringsresten, sporen van boerderijen, etc.

Diepteligging

In het plangebied komt een jong, dun afdekkend pakket voor (cultuurdek) dat een ouder loopvlak afdekt. Dit afdekkende pakket dateert vanaf de Middeleeuwen. Oudere resten worden zodoende door het pakket afgedekt en bevinden zich naar verwachting op een diepte van 30 tot 50 cm.

Fysieke kwaliteit

Het aanwezige cultuurdek vormt een buffer voor bodemverstoring ten gevolge van beakkering. Op de locatie van het huidig bijgebouw (plangebied A) en de boerderij uit de Nieuwe tijd B (noordelijke deel plangebied B) is de ondergrond naar verwachting tot een onbekende diepte verstoord.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. De gevolgde onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA. Het verkennend veldonderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid en mate van bodemverstoring in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van eventuele archeologische vindplaatsen. Daartoe zijn vier boringen gezet.

Er is geboord tot maximaal 2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvings-systeem van RAAP (Deborah2; bijlage 1) en met GPS ingemeten (x/y-coördinaten). Van alle boringen is de hoogte bepaald met behulp van een GPS. De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodemopbouw die in boring 4 is aangetroffen, is representatief voor het onderzoeksgebied. In de boringen 1 tot 3 is een afwijkend bodemprofiel gedocumenteerd.

In boring 4 bestaat de bodem uit een 80 cm dikke, matig humeuze, lichtgrijze, gevlekte bovengrond (A-horizont). Deze bovengrond (opgebracht pakket) is dikker dan 50 cm, zodat van een hoge enkeerdgrond (esdek) kan worden gesproken. Vanaf 60 cm -Mv is het esdek donkerbruin-grijs, zonder vlekken. Onder het esdek bevindt zich een zwak humeuze, zwak siltige, grijsbruine laag met lichtgele vlekjes. Deze laag heeft kenmerken van een A- en een C-horizont (overgangslaag). Vanaf 95 cm -Mv bevindt zich in boring 4 de lichtgeelgrijze C-horizont.

In boring 1 is tot 130 cm -Mv een verstoord bodemprofiel opgetekend. Binnen de verstoorde lagen bevinden zich enkele fragmenten bouwpuin. Onder de verstoring is de lichtgele, matig fijne C-horizont gedocumenteerd.

In de boringen 2 en 3 is hoogstwaarschijnlijk een gedempte greppel/gracht aangetroffen. Tot 95 cm -Mv bevindt zich een opgebracht pakket; onder dit pakket bevinden zich grijsbruine/bruin-grijze vullingslagen. In boring 3 is op 195 cm -Mv een donkerbruine veenlaag gedocumenteerd. Het betreft mogelijk de onderzijde van de greppel/gracht.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische vondsten gevonden. Wel is in drie boringen een afwijkende bodemopbouw opgetekend. Waarschijnlijk zijn hier archeologische verstoringen (grondsporen) waargenomen. De puinfragmenten in boring 1 zijn mogelijk gerelateerd aan de boerderij uit de Nieuwe tijd B. In het bodemprofiel in de boringen 2 en 3 is een greppel-/grachtvulling gedocumenteerd. Op historisch kaartmateriaal is op deze locatie geen sloot, greppel of gracht afgebeeld. Wel is er op het primitief kadasterplan, ter hoogte van beide boringen, een perceelscheiding afgebeeld. Er is te weinig informatie voorhanden om de aard en/of datering van het spoor te bepalen.

Synthese

Binnen het onderzoeksgebied is een esdek aanwezig van minstens 80 cm dik. Onder dit esdek bevindt zich lichtgeelgrijs dekzand, de bodem is onverstoord vanaf 95 cm -Mv. In het onderzoeksgebied worden vindplaatsen (archeologische resten) van landbouwers verwacht (o.a. een boerderij uit de Nieuwe tijd B) en resten gerelateerd aan een kasteelbiotoop. Tijdens het veldonderzoek is op drie locaties een verstoorde bodem aangetroffen. De verstoringen kunnen echter waarschijnlijk gerelateerd worden aan een archeologische verstoring (spoor). Boring 1 is gezet ter hoogte van de boerderij uit de Nieuwe tijd B en/of een mogelijke voorganger daarvan. In de boringen 2 en 3 is een grachtvulling aangetroffen van een onbekende gracht/greppel. Gezien de archeologische waarde van het onderzoeksgebied, geldt er een hoog archeologisch potentieel vanaf 30 cm -Mv.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In deze paragraaf worden de conclusies gegeven in de vorm van de antwoorden op de onderzoeksvragen (zie § 1.3).

Bureauonderzoek

1. Hoe ziet de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van het onderzoeksgebied eruit?

Het onderzoeksgebied ligt op een dekzandvlakte. Op de bodemkaart is de bodem gekarteerd als een redelijk goed ontwaterde laarpodzol. Deze bodem wordt gekenmerkt door een matig dikke humushoudende bovengrond (30 tot 50 cm), welke van langdurig landbouwkundig gebruik getuigt.

2. Welke gegevens met betrekking tot archeologische waarden zijn over het onderzoeksgebied bekend?

Het onderzoeksgebied ligt op de gemeentelijke beleidskaart in een zone waarvoor een hoge verwachting geldt voor resten van hoeves en molens. Op de gemeentelijke waardenkaart is in plangebied B een historische hoeve afgebeeld (datering: Nieuwe tijd B). Ten westen van het onderzoeksgebied zijn het domein Rijsingen en slotje Klein Rijsingen afgebeeld.

3. Wat was het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied, wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Aan het begin van de 19e eeuw maakte het onderzoeksgebied deel uit van een erf. De toenmalige boerderij lag parallel aan de straatzijde, ter hoogte van plangebied B (noordelijke deel). Het landgebruik ter hoogte van plangebied A was akker. In het midden van de 20e eeuw veranderde deze inrichting. De oude boerderij in plangebied B werd afgebroken en het gebied werd in gebruik genomen als grasland. In plangebied A werd de huidige schuur gebouwd. Op de locatie van het huidige bijgebouw (plangebied A) en de boerderij uit de Nieuwe tijd B (noordelijke deel plangebied B) zal de ondergrond tot een onbekende diepte verstoord zijn.

4. Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?

In het onderzoeksgebied worden resten verwacht van landbouwers vanaf het Neolithicum (o.a. resten van een Nieuwe tijd B boerderij). Op basis van de aanwezigheid van het domein Rijsingen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied geldt bovendien een hoge archeologische verwachting voor resten gerelateerd aan een kasteelbiotoop.

Verkennend booronderzoek

5. *Stemt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het onderzoeksgebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?*

Het onderzoeksgebied ligt op een dekzandvlakte; ter plaatse bevinden zich geen opmerkelijke reliëfsprongen. Op basis van het bureauonderzoek werd een laarpodzol verwacht. Tijdens het veldonderzoek is echter een humushoudende bovenlaag dikker dan 50 cm opgetekend, zodat sprake is van een hoge enkeerdgrond (esdek).

6. *Is de bodemopbouw in (delen van) het onderzoeksgebied intact en wat zegt dit over de gaafheid van eventuele archeologische resten?*

In drie boringen is een verstoord bodemprofiel aangetroffen. Dit als gevolg van de historische bebouwing (resten boerderij uit de Nieuwe tijd B) en een onbekende greppel.

7. *Op welke diepte bevindt zich de archeologische interessante laag / het niveau waarop archeologische resten bewaard zijn gebleven?*

Op basis van de boorgegevens bevindt het archeologische niveau zich vanaf 30 cm -Mv.

8. *Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?*

De op basis van het bureauonderzoek gestelde archeologische verwachting blijft gehandhaafd.

4.2 Aanbevelingen

9. *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*

Door het ontbreken van een bouwplan is de specifieke invloed van de toekomstige inrichting op mogelijk aanwezige archeologische resten niet nader bepaald. Resten worden verwacht vanaf 30 cm -Mv. Bodemingrepen dieper dan dit peil kunnen verstorend zijn ten aanzien van het archeologisch vlak.

10. *Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?*

In plangebied A wordt de bestaande schuur omgebouwd tot woonhuis. Indien de oude fundering hergebruikt wordt, is de verstoring ten aanzien van archeologische resten minimaal. In dit scenario is geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Indien men hiervan afwijkt en indien de geplande bodemingrepen dieper reiken dan 30 cm -Mv, wordt vervolgonderzoek aanbevolen. Gezien de geringe oppervlakte van de geplande bodemingrepen kan dit onderzoek bestaan uit een archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden.

Voor plangebied B geldt een hoge archeologische verwachting. De bodem is waarschijnlijk redelijk intact. De verstoringen die zijn waargenomen, zijn mogelijk archeologisch van aard (grondsporen). Voor bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv wordt archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Gezien de geringe oppervlakte van de geplande bodemingrepen, kan dit onderzoek eveneens bestaan uit een archeologische begeleiding.

Een archeologische begeleiding dient uitgevoerd te worden conform een vooraf opgesteld Programma van Eisen (PvE). Het PvE dient te zijn goedgekeurd door de bevoegde overheid.

Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Om deze te laten bekrachtigen in een selectiebesluit, kan contact worden opgenomen met de bevoegde overheid (gemeente Sint-Oedenrode). RAAP kan u daarbij assisteren.

Indien u vragen heeft kunt u contact opnemen met de projectleider van dit project, drs. R. Roggen (0495 513 555).

Literatuur

Cuijpers, J.J. & J. de Jong, 2007. *Gemeente Sint-Oedenrode erfgoedplan*. Adviesbureau Cuijpers, 's-Hertogenbosch.

Genabeek, R.J.M. van & L. Tebbens, 2007. *Archeologiebeleid gemeente Sint Oedenrode*. BAAC BV, 's-Hertogenbosch.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsijk & C. Laban, 2006. *Geologische overzichtskaart van Nederland*. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied (zwarte lijn) en ligging plangebieden A en B (rode lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Geomorfologische kaart, met aanduiding van het onderzoeksgebied (zwarte stippellijn)

Figuur 3. Bodemkaart, met aanduiding van het onderzoeksgebied (zwarte stippellijn).

Figuur 4. Ligging onderzoeksgebied (zwarte lijn), met aanduiding Archis2-meldingen.

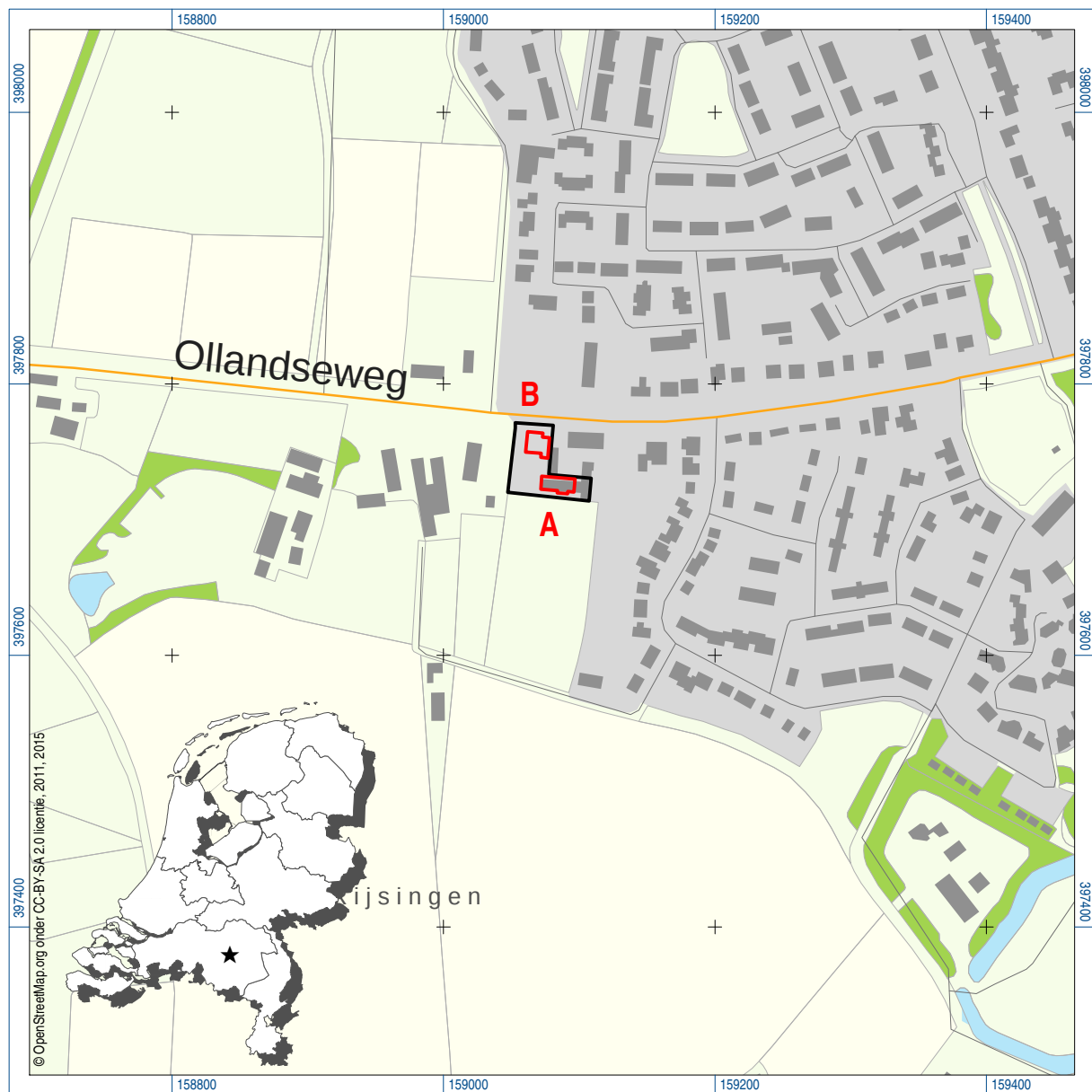
Figuur 5. Resultaten booronderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal

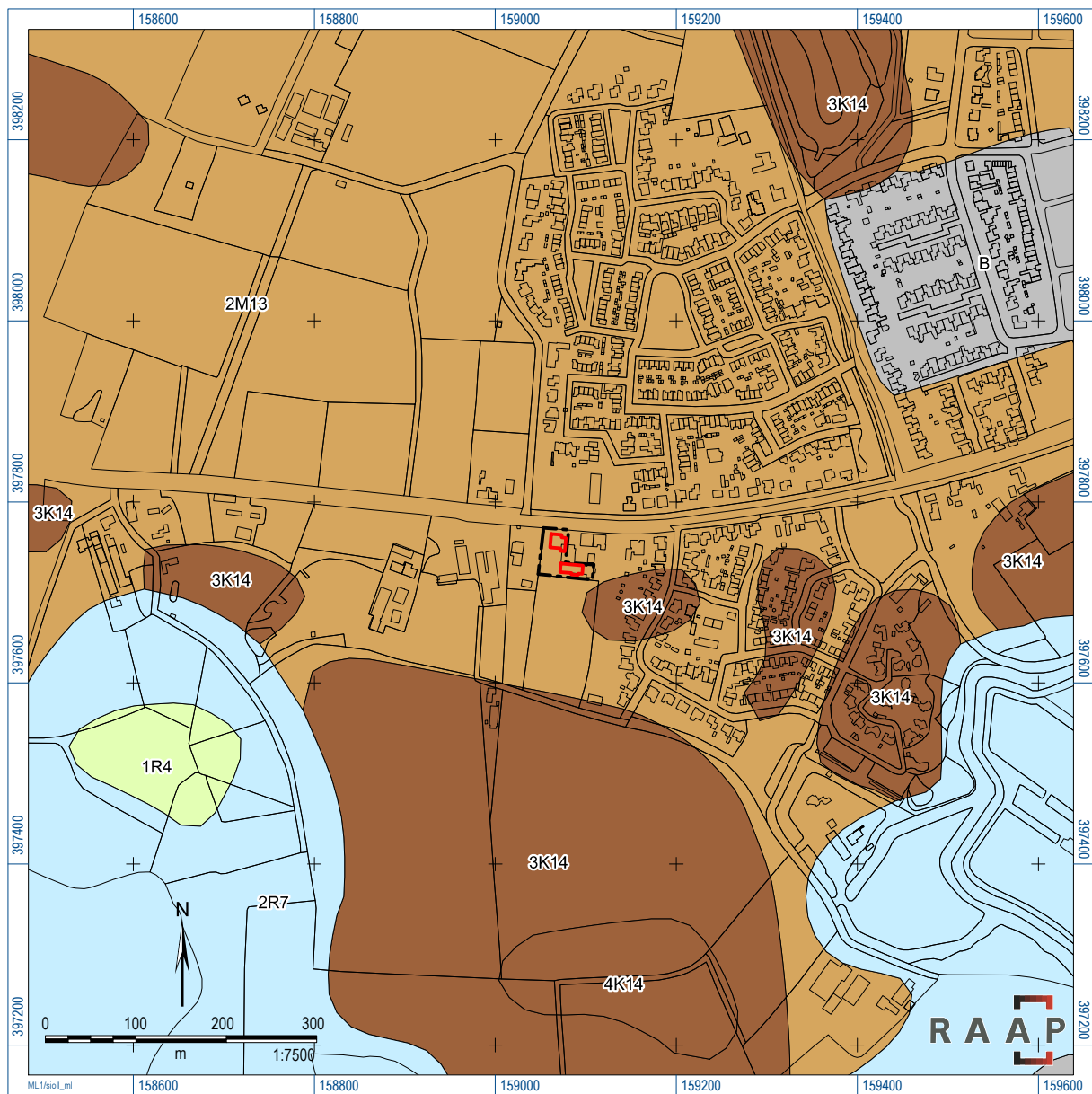
Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied.

Tabel 3. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied.

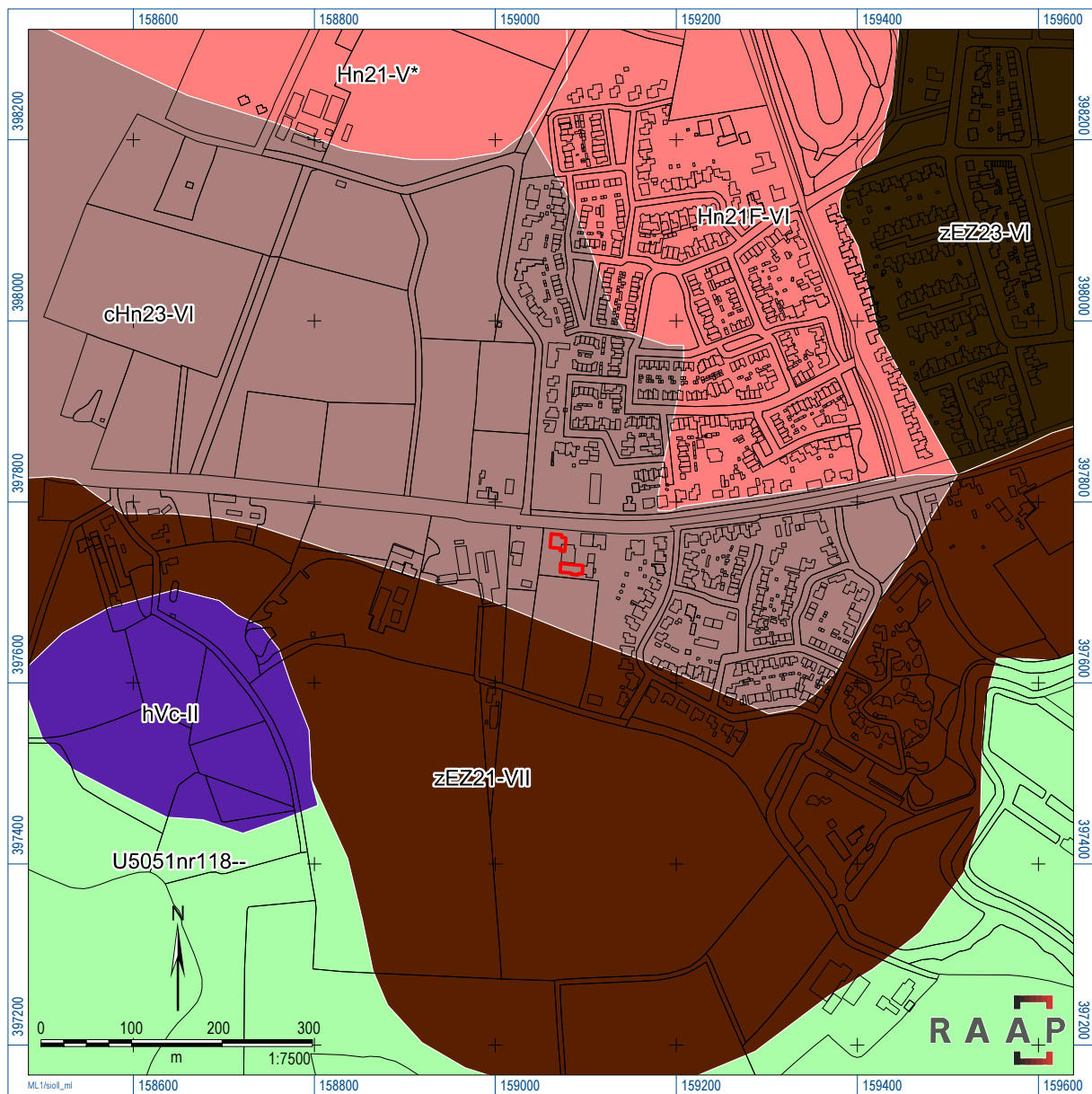
Bijlage 1. Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

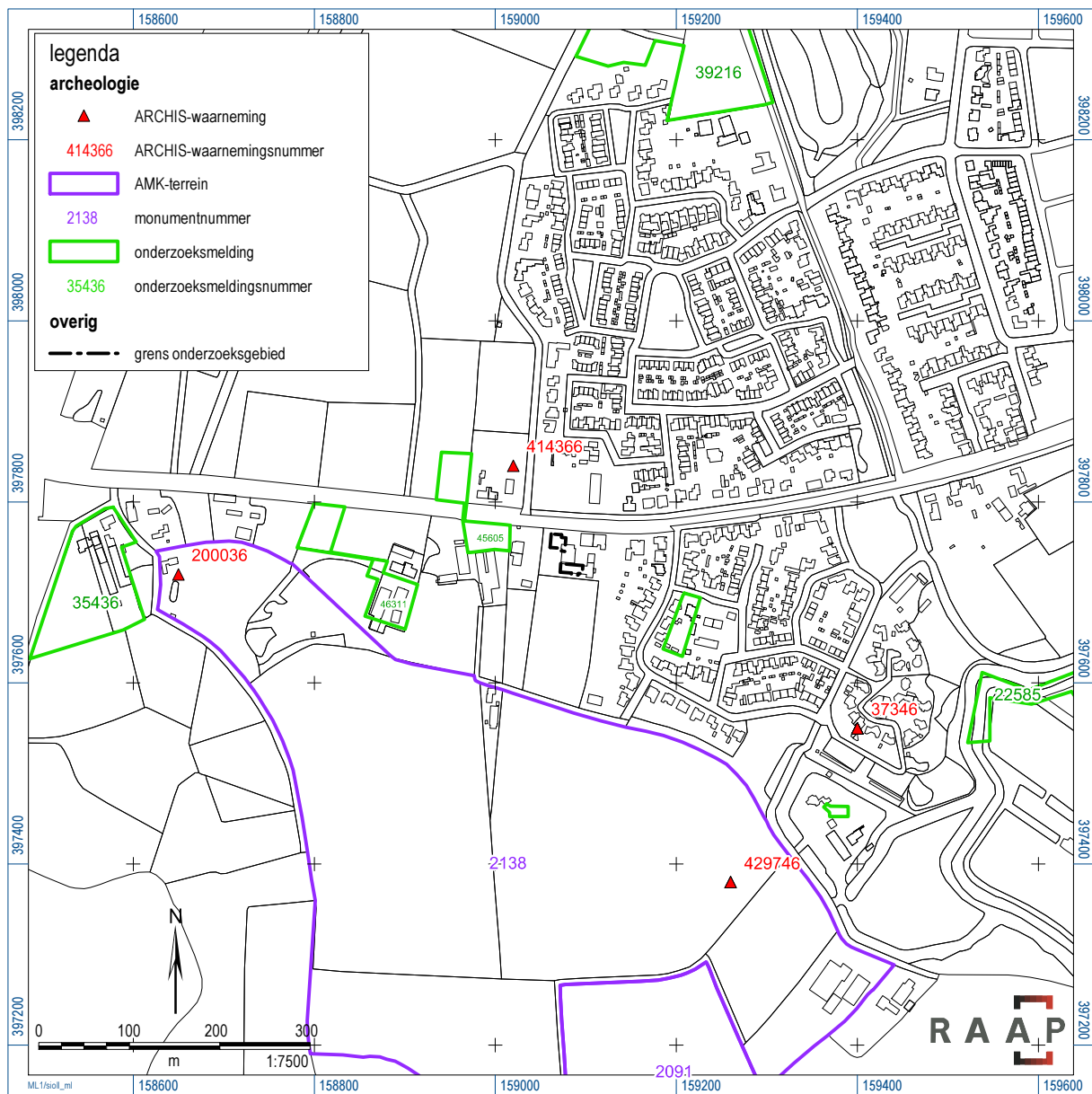
Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied (zwarte lijn) en plangebieden A en B (rode lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

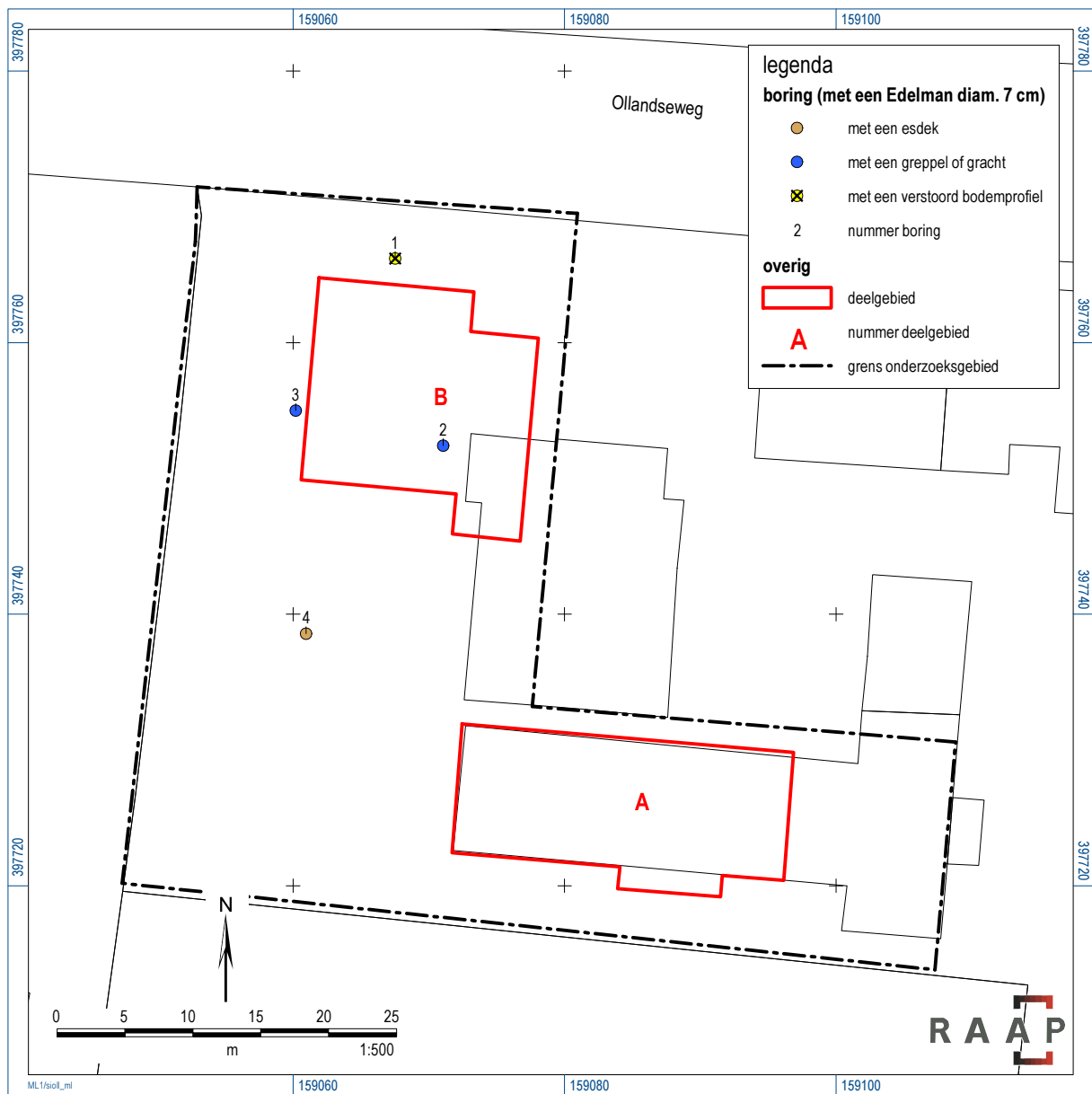
Figuur 2. Geomorfologische kaart, met aanduiding van het onderzoeksgebied (zwarte stippellijn)

Figuur 3. Bodemkaart, met aanduiding van het onderzoeksgebied (zwarte stippellijn).

Figuur 4. Ligging onderzoeksgebied (zwarte lijn), met aanduiding Archis2 meldingen.

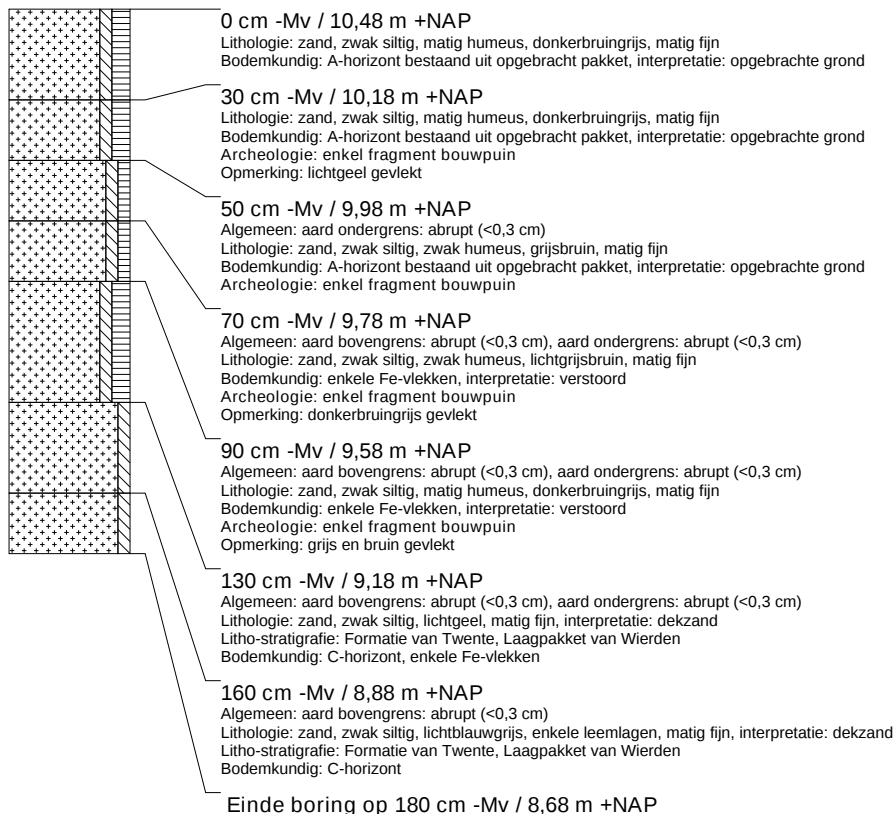

Figuur5. Resultaten booronderzoek.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen (inclusief litho- logisch profiel)

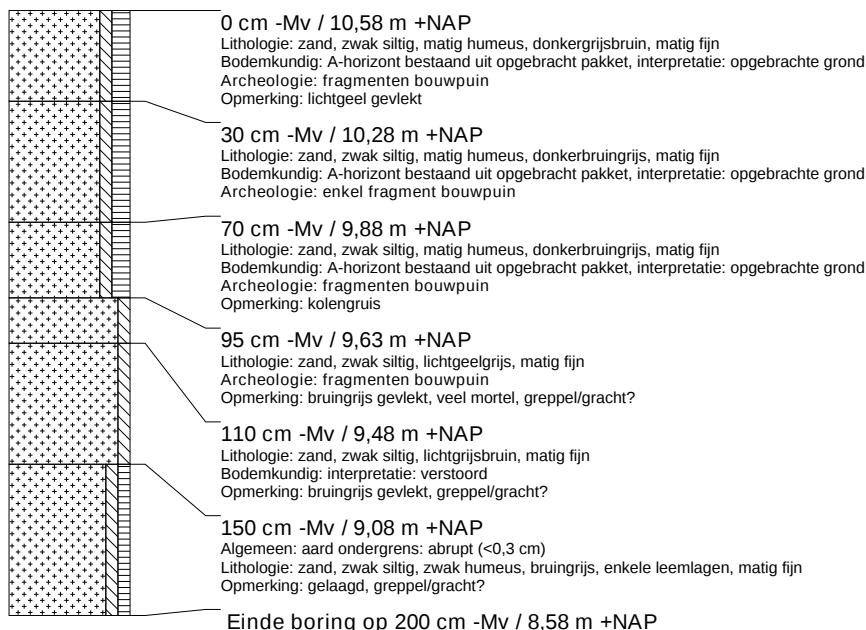
boring: SIOLL-1

beschrijver: MRU, datum: 13-11-2015, X: 159.067,51, Y: 397.766,20, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51B, hoogte: 10,48, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Sint-Oedenrode, plaatsnaam: Sint-Oedenrode, opdrachtgever: Van der Aa Juristen, uitvoerder: RAAP Zuid

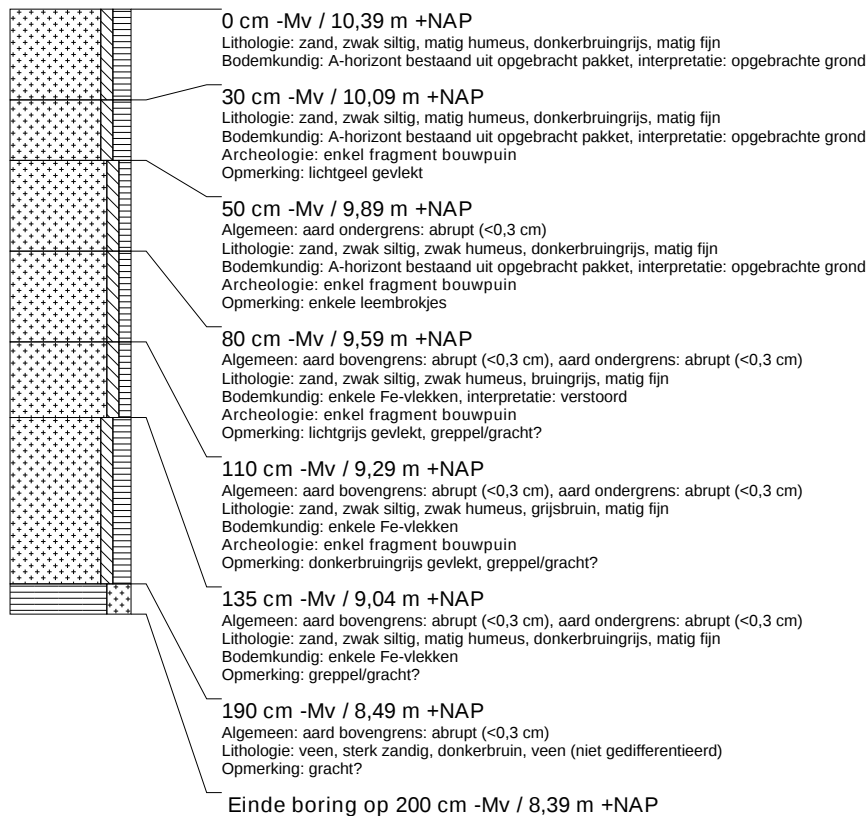
boring: SIOLL-2

beschrijver: MRU, datum: 13-11-2015, X: 159.071,05, Y: 397.766,20, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51B, hoogte: 10,58, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Sint-Oedenrode, plaatsnaam: Sint-Oedenrode, opdrachtgever: Van der Aa Juristen, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: SIOLL-3

beschrijver: MRU, datum: 13-11-2015, X: 159.060,18, Y: 397.754,99, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51B, hoogte: 10,39, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Sint-Oedenrode, plaatsnaam: Sint-Oedenrode, opdrachtgever: Van der Aa Juristen, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: SIOLL-4

beschrijver: MRU, datum: 13-11-2015, X: 159.060,96, Y: 397.738,55, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51B, hoogte: 10,28, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Sint-Oedenrode, plaatsnaam: Sint-Oedenrode, opdrachtgever: Van der Aa Juristen, uitvoerder: RAAP Zuid

